

7198 - KUR'AN OKURKEN SÛRE VE ÂYET SIRASINA RİÂYET ETMEMEK

Soru

Benim sorum, gizli veya açık (okunan) namazlarda Kur'an sûrelerinin dizilişine göre okunmasıyla ilgili. Namaz kılan bir kimse, sûre ve âyetleri, Kur'an'daki dizilişine göre mi okumalıdır. Bir anlamda, ilk rekâta Asır sûresinin, sonra ikinci rekâta Kevser sûresinin okunması... Peki, Bakara sûresinin 50-60 âyetlerini birinci rekâta, sonra 10-20 âyetlerini ikinci rekâta okumak câiz midir? Bu hususu izah etmenizi ve sebebini açıklamanızı ricâ ediyorum.

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Kur'an (âyetlerinden) sonra geleni, önce okumak, "tenkis" (yerlerini değiştirmek, öncekinin yerine sonra geleni koymak, sonra gelen âyeti, öncekinden evvel okumak) olarak adlandırılır. Bu da dört kısımdır:

1. Harflerin tenkisi
2. Kelimelerin tenkisi
3. Âyetlerin tenkisi
4. Sûrelerin tenkisi

Harflerin yerlerinin değiştirilmesi, aynı kelimedede bulunan sonraki bir harfin önce okunmasıdır. Örneğin, "Rab" yerine "Bar" şeklinde okunması.

Bunun haramlığında şüphe yoktur. Bu şekilde namaz da bozulur. Çünkü Kur'an'ı, Allah'ın konuştuğu biçimden çıkarmıştır. Büyük ihtimalle de, mana çok değişmiş olacaktır."

(Muhammed b. Salih el-Useymin; "eş-Şerh'ul-Mumti'"; c: 3, s: 110).

Kelimelerin tenkisi ise; sonra gelen bir kelimenin, evvelki kelimedenden önceye alınmasıdır.

Örneğin; **قل هو الله أحد** "De ki: O Allah bir tekdir." yerine; **أحد الله هو قل** "Bir tekdir Allah O de"!

Bu da haramdır şüphesiz; çünkü Kur'an'ı Allah'ın konuştuğu biçimden çıkarmaktır."

(Muhammed b. Salih el-Useymîn; "eş-Şerh'ul-Mumti"; c: 3, s: 110).

Âyetlerin sırasının değiştirilmesi de; bir sonraki âyetin, bir önceki âyetten önce okunmasıdır.

من شر الوسواس الخناس "İnsanların kalplerine vesvese veren sinsi vesvesecinin şerrinden..." okumak!.

Bu konuda Kadı İyaz -Allah ona rahmet etsin- şöyle demiştir:

Şüphe yok ki her bir sûrenin, şu andaki mushaftaki şekliyle âyetlerinin sıralanışı, Allah Teâlâ'nın emriyledir. Ümmet, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'den bu şekilde nakletmiştir.

(Nevevî Şerhi'nden (6/62), İbn-il- Arabî'de, "el-Fetih" de böyle demiştir. (2/257)

Değerli âlim İbn-i Useymîn de şöyle demiştir:

"Aynı şekilde, tercih edilen görüşe göre, âyetlerin yerlerinin değiştirilmesi haramdır. Çünkü âyetlerin sıralanışı, tevkîfidir. Tevkîfî'nin manası ise; Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in emriyledir.

(Muhammed b. Salih el-Useymîn; "eş-Şerh'ul-Mumti"; c: 3, s: 110).

Sûrelerin tenkisi'ne -sonraki bir surenin öncekinden evvel okunmasına- gelince; örneğin Âl-i İmran sûresinin, Bakara sûresinden önce okunması.

Hükmü:

Âlimlerden bir kısmı, "sûrelerin dizilişi tevkîfî değildir; dolayısıyla sakınca yoktur" demişlerdir.

Bazıları ise, sûrelerin sıralamasının tevkîfî olduğu veya bu hususta sahâbenin icma'ının bulunduğu

görüştüğüdür. Dolayısıyla (sûrelerin) sıralanışına muhalefet etmenin câiz olmadığı görüşündedir.

Doğrusu:

Sûre dizilişleri tevkîfî değildir. Ancak, tevkîfî olduğu, bazı sahâbenin ictihadıdır.

Kur'an sûrelerinin tertibi konusunda, - Örneğin, Abdullah b. Me'ud Mushafı, diğer Mushafların sıralamasından farklı olmakla beraber- sahâbe arasında icma' yoktur.

Sünnette de, câiz olduğunu te'yid eden (deliller) vardır:

1). Huzeyfe -Allah ondan râzı olsun- demiştir ki:

"Bir gece Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- ile namaz kıldım. Bakara sûresiyle başladı, 100. (âyetle) rûku'ya gider dedim, sonra devam etti. Bu rekâtı bununla kılar dedim. Ama devam etti. Sonra Nisâ (sûresine) geçti ve onu okuduktan sonra da Âl-i İmran'a başlayarak onu okudu..." (Müslim; hadis no: 772).

Hadisteki delil, Nisâ suresini Âl-i İmran sûresinin önce okumasıdır.

Nevevi:

Kadı İyaz; bu hadiste, "sûrelerin dizilişi, müslümanların mushafı yazarken kendi ictihadlarıyla oluşmuştur" diyenler için delil vardır; bu dizilişin, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'den değil, bilakis ondan sonraki ümmetinin (bir ictihadi)'dir, demiştir. Ayrıca, bu, Mâlik b. Enes ve âlimlerin çoğunluğunun görüşüdür.

Kadı Ebu Bekir el-Bâkılânî' de bu görüşü seçmiştir.

İbn-i Bâkılânî: "Bu iki görüşten en doğru olanıdır", demiştir.

Yine şöyle demiştir.

"Bizim dediğimiz şey: Yazılıştaki, namazda, derste ve eğitim (esnasında) sûrelerin sıralanışına riâyet etmek, gerekli değildir. Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'den bu hususta herhangi bir hadis

de yoktur. Bu (diziliŒe) uymamanın sınırı da yoktur. Bu yüzden, Osman Mushafı'ndan önceki mushaflar (ın her biri) farklı farklı olmuŒtur.

Der ki:

"Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- ve ondan sonra da ümmeti, her asırda, namazda, derste ve okuma sırasında, sûrelerin sıralamasına uymamamayı câiz saymışlardır."

Yine demiŒtir ki:

"İlim ehlinden bazılarının: 'Sûrelerin diziliŒi, Osman Mushafı'nda olduğu üzere, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in emridir, - mushaflardaki farklılıklar, kendilerine tevkif emri ulaŒmadan önce ve Cebrail -aleyhisselâm-'ın son tekrarından önce idi' diyenlerin sözüne; 'Evet, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- önce Nisâ sûresini, sonra da Âl-i İmran sûresini okumuŒtur.Çünkü tevkif ve tertipten önce diziliŒ böyleydi ve bu iki sûre Ubeyy b. Ka'b Mushafı'nda da böyledir.'" Œeklinde yorumlanır.

Yine der ki:

"Namaz kılan birinin, birinci rekâтта okuduğu sûreden önceki bir sûreyi ikinci rekâтта okumasının câiz olduğuunda ihtilaf yoktur. Ancak, bunun aynı rekatta yapılması ve namaz dıŒında okunması kerih görölmüŒtür.

Der ki:

"Bazıları (da) mübah saymışlardır."

Selef-i Sâlihîn'in yasaklamıŒ oldukları; Kur'an'ın tersten -surenin sonundan başına doğru- okunmasıdır.

Yine Œöyle der:

"Her bir sûrenin âyetlerinin diziliŒi, bugünkü mushafta olduğu gibi, Allah Teâlâ tarafından (belirlenmiŒtir).Ümmet, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'den bu Œekilde de nakletmiŒtir. İşte

Kadı İyaz'ın son sözü budur. Yine de en iyisini Allah Teâlâ bilir. (Müslim Şerhi; c: 6, s: 61-62).

es- Sindî şöyle demiştir:

"Sonra Al-i İmran'a başladı" sözünün gereği, kıraatta sûreler arasında tertibin gerekli olmadığıdır. (Nesaî Şerhi; c: 3, s: 22).

2. Enes b. Mâlik'ten -Allah ondan râzı olsun-: Ensar'dan bir adam, Kubâ Mescidi'nde kendilerine imamlık yapıyordu. Namazda onlara, herhangi bir sûreyi okuyacağı zaman mutlaka evvela **قل هو الله أحد**"De ki: O Allah bir tekdir" ile başlar, sonuna kadar okur ve sonra onunla birlikte başka (bir sûre) okurdu. Bunu her rekâta yapardı. Arkadaşları onunla konuştular ve dediler ki:

"Sen bu sûreyle başlıyorsun ve yeterli gelmiyormuşçasına başka bir (sûre daha) okuyorsun. Ya bunu oku ya da bunu bırak, başka birini oku!."

O da dedi ki:

-Bırakmam! Size bu şekilde imamlık yapmamı istiyorsanız, yaparım, eğer istemezseniz (imamlıktan) vazgeçerim.

Aralarında en layık olanı o idi ve ondan başkasının imamlık yapmasını doğru bulmadılar. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e geldiğinde durumu bildirdiler. Bunun üzerine Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- ona şöyle sordu:

- Ey falanca! Arkadaşlarının istediği gibi yapmanı engelleyen nedir? Seni, bu sûreyi her rekâta okumaya iten nedir?

- Ben bunu (bu sûreyi okumayı) seviyorum, dedi.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-:

- Ona olan sevgin seni cennete girdirdi, dedi. (Buhârî rivayet etmiştir ve Tirmizî'de Buhârî tarikiyle rivâyet etmiştir. Hadis no: 2901).

Buradaki delil: Adamın, namazında (kendisinden önceki sûrelerden) önce ihlâs sûresini okuması ve Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in de bunu onaylamasıdır.

3. Bu, aynı zamanda Ömer'in de -Allah ondan râzı olsun- uygulamasıdır:

İmam Buhârî der ki:

"el-Ahnaf, birinci rekâta Kehf sûresini, ikinci rekatta ise Yusuf veya Yunus sûresini okumuştur. Anlatıldığına göre, bu iki sûreyi, Ömer -Allah ondan râzı olsun- ile birlikte kıldığı bir sabah namazında okumuştur. (Ezan" kitabından; 'İki sûreyi bir rekâta birleştirme babı').

Sorunun, son kısmına gelince, deriz ki:

Bakara sûresinin (50-60) âyetlerini birinci rekâta, sonra da (1-20) âyetlerini ikinci rekâta okumak câizdir; çünkü mana bütünlüğü vardır.

Fakat (10-20) arasında mana kopmaktadır. Doğru olan yapmamaktır. Sanıyorum, bu rakamları örnek olarak zikretmiş olmalısın, bizzat âyetleri kastetmiyorsundur!

Yine de en iyisini Allah Teâlâ bilir.